MACRON'UN AVRUPA SİYASİ TOPLULUĞU KURMA TEKLİFİ VE NATO'NUN KORUYUCU MELEK ROLÜ

Teoman Ertuğrul TULUN

Analist

Analiz No : 2022 / 16

03.08.2022

***Bu yorum yazısının aslı İngilizce olarak 19 Temmuz 2022 tarihinde kaleme alınmıştır. AVİM Çevirmeni Ahmet Can Öktem makalenin tercümesine katkı sağlamıştır.*

Giriş

Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron, Avrupa Parlamentosunda 9 Mayıs 2022 tarihinde Avrupa Günü vesilesiyle düzenlenen Avrupanın Geleceği Konferansının kapanış töreninde yaptığı konuşmada, Avrupa Kıtasının siyasi haritasının yeniden çizilmesine dair bir teklifte bulunmuştur. Fransa Cumhurbaşkanı, hem AB üyelerini hem de üye olmayanları kapsayacak yeni bir Avrupa Siyasi Topluluğunun kurulmasından söz etmiştir.[1] Macron, konuşmasının başlangıcında, Robert Schumanın 9 Mayıs 1950 tarihinde dile getirdiği Avrupanın medeniyete sağlayabileceği katkı konusundaki şu ifadelerine göndermede bulunmuştur: *Dünya barışı, onu tehdit eden tehlikelere karşı ölçülü ve yapıcı çabalarda bulunmadan korunamaz*. Macron, daha sonra söz konusu ifadelerin, geçmişe kıyasla, bugün daha da gerekli olduğunu belirtmiş ve Ukraynadaki durumun savaşı Avrupa kıtasına geri getirmiş olduğu gerçeğine dikkat çekmiştir.[2] Macron, Çok vitesli Avrupanın ortaya çıkmasına dair endişelerin varlığından haberdar olduğunu, ancak, bütünleşme düzeyi ve başarma azmi dikkate alındığında, ABnin, Batı Balkan ülkelerinin üyelik işlemlerine başlamış olduğu gerçeğine karşın, kısa dönemde Avrupa kıtasını şekillendirmenin tek yolu olamayacağını vurgulamıştır. Macrona göre, ortaya çıkan yeni jeopolitik bağlam çerçevesinde, AB bünyesinde kurulan yakınlık bozulmayacak biçimde Avrupanın birliğini ve istikrarını düşünmenin bir yolunun bulunması gerekmektedir. Macronun söz konusu inancına göre, böylesi bir düşünme şekli AB için tek çözüm yolunun üyelik olduğu anlamına gelmez. Macron, konuşmasında bu görüşlerini ifade etmesini takiben, Avrupa Siyasi Topluluğu (AST) önerisini aşağıdaki şekilde açıklamıştır:

> Cumhurbaşkanı François Mitterrand, 1989 yılında, Sovyetler Birliğinin çökmekte olduğu dönemde, söz konusu düşüncesini açıklamış ve bir Avrupa

> Konfederasyonunun kurulmasını teklif etmiş, ancak önerisi sonuçsuz kalmıştı. Bu öneri, kesinlikle zamanının ötesine geçen bir niteliğe sahipti. Mitterand, konfederasyona Rusyayı da dâhil etmişti ki, bu da, kendilerini Sovyetler Birliği'nin boyunduruğundan henüz kurtarmış olan Devletler için hızlı biçimde kabul edilemez bulunmuştur. Ancak bu öneri günümüzde de geçerli olan şu şekildeki doğru bir soruyu ortaya koymuştur: Avrupayı siyasi bir bakış açısıyla ve Avrupa Birliğinin kapsamından daha geniş bir şekilde nasıl yapılandırabiliriz? O dönem sorulmuş olan bu soruya bugün cevap vermemiz ve burada sizlere tarif edeceğim siyasi Avrupa topluluğunu yaratmak tarihi yükümlülüğümüzdür.

Macron, söz konusu yeni Avrupa kuruluşunun, AB'nin ortak temel değerlerini benimseyen demokratik Avrupa uluslarının siyasi ve güvenlik işbirliği, enerji sektöründe işbirliği, ulaşım, yatırımlar, altyapılar, kişilerin serbest dolaşımı için yeni bir alan bulmasına izin vereceğini öne sürmüştür. Önerisinin gelecekte ABne katılım konusunda peşin hükümde bulunmayacağını ve AB'den ayrılanlara kapalı olmayacağını belirtmiştir.

Macronun bu önerisi daha sonra, ABnin temel karar verme mekanizması olan, AB Konseyinin 23-24 Haziran 2022 tarihinde Brükselde düzenlenmiş olan toplantısında tartışılmıştır. Bu konuda verilmiş olan karar, toplantının Kararlar belgesinin ilk maddesinde, aşağıdaki şekilde yer almaktadır:

> 1. Avrupa [AB] Konseyi, ABi'nin Avrupa'daki ortaklarıyla ilişkileri konusunda stratejik bir tartışma gerçekleştirmiştir. Bir Avrupa siyasi topluluğu kurma önerisini tartışmıştır.
>
> Ne, kim ve nasıl?
>
> Amaç, Avrupa kıtasının güvenliğini, istikrarını ve refahını güçlendirmek için ortak çıkar konularını ele almak üzere siyasi diyalog ve işbirliğini teşvik etmek olacaktır.
>
> 2. Böyle bir çerçeve, başta genişleme olmak üzere, mevcut AB politikalarının ve araçlarının yerini almayacak ve Birliğin karar alma özerkliğine tam olarak saygı duyacaktır.
>
> 3. Bu ilk görüş alışverişine dayanarak, Avrupa Konseyi konuya geri dönecektir.[3]

Macronun Avrupa Güvenliği Konusundaki Gösterişli Ancak İçi Boş ve Aldatıcı Fikirleri ile NATOya Dair Geçmiş Küçümseyici Söylemleri

Hatırlanacağı üzere Emmanuel Macron, beş yıl önce, Sorbonne Üniversitesindeki 26 Eylül 2017 tarihli konuşması sırasında, bilinen abartılı ve kışkırtıcı üslubuyla, temel fikirlerini savunma, sınır güvenliği, dış politika ve çevre bilimi oluşturan, gizemli ve iddialı Avrupa egemenliği kavramı hedefini açıklamıştır.[4] Macron bu kavramı tanıtırken, her zaman yaptığı şekilde, Avrupayı AB ile özdeşleştirmiştir. Bir başka deyişle, ABnin bütün Avrupayı temsil ettiğini ileri sürmüştür. Bu iddiasını öne sürerken yüzyıllık dönem içinde ortaya çıkan egemenlik kavramının geleneksel anlamını bir kenara itmiştir. Macronun Avrupa egemenliği savını duyunca, akla hemen şu sorular gelmektedir: Avrupa bir kıta olarak

egemen bir hale gelebilir mi? Eğer bu kavram ile AB kastediliyorsa, bölgesel yapıdaki bir uluslararası kuruluş olan AB nasıl egemen bir hale gelebilir? Önerilen böyle bir Avrupada paha biçilmez egemenliğe sahip olacak olan kimlerdir? Egemen bir Avrupada egemenlik kavramının temel birimi nedir? Somut projeler yoluyla böylesi bir hedefe ulaşmak mümkün müdür? Tanımsız bir kavramla, yeni bir doktrin, Avrupa çapında yeni bir siyasi yapı ve güvenlik politikası nasıl oluşturulabilir? Gerçek dünya sahnesinde yanıtı bilinmeyen bu soruların dile getirilmesinin nedeni, önerilen düşüncenin kavramsal temellerinin ne kadar zayıf olduğuna ve tanıtılan kavramın ne kadar boş olduğuna dikkat çekmektir.

Macron, Sorbonnedaki konuşmasında güvenlik ve savunma konularına değinirken Birinci temel husus, herhangi bir siyasi topluluğun temeli güvenliktir açıklamasında bulunmuş ve Avrupanın özerk yürütme kabiliyetleri ile ortak stratejik kültüre ihtiyaç duyduğunu belirtmiştir. Varsayımsal bir egemen Avrupa için stratejik özerklik fikrini savunmuştur. Macron, sınırlı bir ölçekte ve özenle seçilmiş cümlelerle olsa dahi, egemen Avrupa kavramına dair fikirlerini yukarıda söz edilen 2 Mayıs 2022 tarihli [AB] Avrupa Parlamentosu konuşması sırasında da tekrarlamış ve Fransa, daha güçlü ve daha egemen bir Avrupa inşa etmek için, hepinizle birlikte çalışmak üzere bana başka bir görev süresi emanet ederek bir kez daha açık ve kararlı bir şekilde Avrupa'yı seçmiştir ifadelerini kullanmıştır. Macron, son açıklamalarının satır aralarında egemen, birleşik, demokratik ve hırslı bir Avrupadan da söz etmiştir.

Bu bağlamda, Macron, güvenliği birinci temel husus, herhangi bir siyasi topluluğun temeli olarak nitelendirdiği cihetle, adı geçenin Avrupa güvenliğinin koruyucu meleği olan NATO konusunda geçmişte yaptığı uygunsuz beyanlarını hatırlamakta yarar vardır. 2022/3 sayılı AVİM Analizimizde belirttiğimiz üzere, Emmanuel Macron, Kasım 2019 tarihinde, kibirli bir şekilde NATOnun beyin ölümünün gerçekleşmiş olduğunu ve Avrupanın uçurumun kenarında durduğunu öne sürmüştür. Ayrıca, NATOnun geleceğini iddialı bir şekilde sorgulamış ve Avrupa askeri gücü oluşturma hayalini dile getirmiştir.[5] Alıntı yaptığımız analizimizde, Ukraynadaki savaşa değindikten sonra, uzun zamandır NATOya kuşkulu yaklaşan AB üyeleri İsveç ve Finlandiyanın NATO üyeliğine başvuru hazırlıklarının basın haberlerine yansımasından söz etmiştik. Bu gelişmeyle bağlantılı olarak, Macron'un NATO'nun beyin ölümünün gerçekleştiği yönündeki kehanetinin iki yıl içinde yanlış olduğunun ortaya çıktığını vurgulamıştık.

NATO'nun yakın tarihli açıklamasına göre, Finlandiya ve İsveç, 28-30 Haziran 2022 tarihinde Madrid'de düzenlenen Zirvede NATO liderlerinin anlaştıkları üzere, 4 Temmuz 2022 tarihinde Brüksel'deki NATO Karargâhında katılım müzakerelerini tamamlamıştır. Her iki ülke de NATO üyeliğinin siyasi, yasal ve askeri yükümlülüklerini ve taahhütlerini yerine getirme istekliliğini ve kabiliyetini resmen teyit etmiştir.[6] NATO'nun bir diğer açıklamasına göre, NATO Büyükelçileri 5 Temmuz 2022 tarihinde NATO Karargâhında Finlandiya ve İsveç için Katılım Protokollerini imzalayarak onay sürecinin başlangıcına işaret etmişler ve bu bağlamda protokollerde Türkiye, Finlandiya ve İsveç arasında üçlü mutabakat anlaşması imzalanmasının ardından, Müttefik liderler Finlandiya ve İsveç'i NATO'ya katılmaya davet etmeyi kabul ettiler. vurgusunu yapmışlardır.[7]

Bu çerçevede, AVİM Analizi 2022/6'da da açıklandığı üzere, Avrupa Birliği (AB) üye devletlerinin 21 Mart 2022 tarihinde [AB] Avrupa Konseyi'nde, AByi güvenlik ve

savunmada daha yetenekli bir aktör haline getirmek için, aceleyle Güvenlik ve Savunma için Stratejik Pusula belgesini onayladıklarını da belirtmekte yarar bulunmaktadır. Belge, 2030 yılına kadar AB güvenlik ve savunma politikasını güçlendirmek üzere, önümüzdeki 5-10 yıl için somut öneriler ve zaman çizelgeleri sağlayan bir eylem kılavuzu olarak tanımlanmıştır.[8] Belgenin ayrıntılarını incelerken, Pusula belgesinin ve bu süreçte AB kurumları tarafından geliştirilen bazı hazırlık belgelerinin, ne yazık ki, 1963 yılından bu yana AB'nin ortak ülkesi, 2005 yılından beri üyelik adayı ve 1952 yılından bu yana NATO üyesi olan Türkiye'yi bir hasım ülke olarak mütalaa ettiklerine dikkat çekmiştik. İronik bir biçimde, AB üyesi ülkeler İsveç ve Finlandiya, AB'nin çeşitli AB belgelerinde sıklıkla hasım olarak nitelendirdiği Türkiye'nin son dakikada verdiği onayıyla NATO'ya katılım sürecine kabul edilmişlerdir. Güvenliğin boş sözlerle değil, askeri nitelikte sert güçle sağlandığı bu günlerde, bu örneğin ortaya koyduğu gerçekleri, Avrupa güvenliğinin geleceği açısından, AB ülkelerinin dikkatle değerlendirmelerinin yararlı olacağına inanıyoruz. Zira güvenlik, Macron'un yapmakta olduğu gibi boş sözlerle ve kendini öven açıklamalarla değil, gerçek askeri güçle sağlanmaktadır. Ukrayna'daki savaşın AB'de bu gücün olmadığını açıkça gösterdiği açıktır. AB'nin yakın gelecekte böyle bir askeri güce sahip olma olasılığının son derece düşük göründüğünün de altı çizilmelidir.

Macron'un Avrupa Siyasi Topluluğu (AST) Önerisi: AB Üyeliği İçin Çalışan Ülkeleri Kandırmak İçin Bir Araç

Kanaatimize göre, Macron'un AST önerisi sadece kötü bir biçimde tanımlanmış değil, bundan daha da kötüsü, kötü niyetlidir. Bu son derece muğlak öneri, Balkan ülkeleri Arnavutluk, Bosna-Hersek, Kosova, Karadağ, Kuzey Makedonya ve Sırbistan'ın AB üyelik süreçlerini süresiz olarak belirsizlik içinde tutmak için hesaplanmış bir hamle gibi görünmektedir. Macron'un önerisinin AB'ye girmek isteyen Ukrayna, Moldova ve Gürcistan için bir erteleme taktiği olduğunu da söylemek mümkündür.

Bu noktada bu önerinin bütünüyle bir aldatmaca olup olmadığını anlamak için şu soruların net bir şekilde yanıtlanmasını beklemek gerektiğine inanıyoruz: Avrupa'da Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) gibi örgütler ve tüm bu ülkeleri kapsayan kıtasal ölçekteki Avrupa Konseyi varken, amacı belirsiz bir yapı için neden çaba sarf etmek gerekiyor? Sayın Macron ve Fransa'yı öne çıkarmaya çalışmanın dışında, Avrupa güvenliği ve istikrarı için böyle bir yapı oluşturma önerisinin katma değeri nedir? Emmanuel Macron, son konuşmasında AST önerisinin "siyasi ve güvenlik işbirliği için yeni bir alan" yaratacağını ileri sürmüştür. Avrupa'da güvenliğin İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana ilk kez kökten değiştiği, Avrupa'nın ortasında bir sıcak savaşın yaşandığı, İsveç ve Finlandiya gibi AB ülkelerinin güvenliklerini sağlamak için NATO'ya sığındığı bir ortamda, belirsiz bir AST platformunda güvenlik konusunda işbirliği yapmak mümkün müdür? Böyle bir düşünce gerçekçi midir?

Sonuç

Emmanuel Macron, Avrupa kıtası için uzun süredir gösterişli, ama içi boş fikirler öne

sürmektedir. Çeşitli Avrupa ülkelerinin AB üyelik beklentilerini bir araç olarak kullanarak, kendisini ve Fransa'yı ön plana çıkarmaya çalışmaktadır. Sorbonne Üniversitesi'nde yaptığı konuşmayla başlayan sürecin sonunda yaptığı Avrupa Siyasi Topluluğu önerisi bu tutumun son örneğidir. Macron'un son konuşmasında da belirttiği üzere, Mitterrand'ın 1989 yılında Berlin Duvarı'nın yıkılmasından sonra bir Avrupa Konfederasyonu kurma önerisi hiç dikkat çekmemiş ve tarihin derinliklerinde kaybolmuştur. Macron'un, Ukrayna'da devam eden savaşın Avrupa'da güvenlik ve istikrarı kökten sarstığı uygunsuz bir zamanda, Fransa hükümetlerinin Avrupa için görkemli, görünüşte soyut fikirler önerme alışkanlığını sürdürdüğünü söylemek mümkündür. Bu öneri büyük ihtimalle, bazılarının büyük zarar gördüğü ve hayati sıkıntılar yaşadığı bir dönemde, Fransa'nın kendi ehemmiyetsiz çıkarlarının peşinde olduğu şeklinde yorumlanacaktır. İçinde bulunduğumuz zaman, hayali projelerin peşinden koşmanın değil, gerçeklerle yüzleşmenin zamanıdır.

Sadece Macron'un Fransa'sı için değil, tüm AB üyeleri için geçerli bu gerçeklerden biri, Türkiye'nin Avrupa'nın stratejik bir bileşeni olarak kabul edilmesi gereksinimidir.

**Fotoğraf: Aljazeera*

[1] David M. Herszenhorn, Hans Von Der Burchard, ve Maïa De La Baume, Macron Floats European Community Open to Ukraine and UK, POLITICO, 09 Mayıs 2022, https://www.politico.eu/article/emmanuel-macron-proposes-european-political-community-as-alternative-to-eu-membership/.

[2] Emmanuel Macron, Speech by Emmanuel Macron at the Closing Ceremony of the Conference on the Future of Europe - French Presidency of the Council of the European Union 2022 (French Presidency, 09 Mayıs 2022), http://presidence-francaise.consilium.europa.eu/en/news/speech-by-emmanuel-macron-at-the-closing-ceremony-of-the-conference-on-the-future-of-europe/.

[3] European Council Meeting (23 and 24 June 2022) Conclusions (European Council, 24 Haziran 2022), EUCO 24/22, https://www.consilium.europa.eu/media/57442/2022-06-2324-euco-conclusions-en.pdf.

[4] Emmanuel Macron, Sorbonne speech of Emmanuel Macron - Full text / English version (Oouest France, 26 Eylül 2017), http://international.blogs.ouest-france.fr/archive/2017/09/29/macron-sorbonne-verbatim-europe-18583.html.

[5] Teoman Ertuğrul Tulun, NATO Is Not Brain-Dead: How Can OSCE And NATO Help Stop The War In Ukraine?, Center For Eurasian Studies (AVİM) 2022, sy 3 (08 Mart 2022): 5, https://doi.org/10.31219/osf.io/zsp42 , https://avim.org.tr/en/Analiz/NATO-IS-NOT-BRAIN-DEAD-HOW-CAN-OSCE-AND-NATO-HELP-STOP-THE-WAR-IN-UKRAINE

.

[6] NATO, Finland and Sweden Complete NATO Accession Talks, International Organization, North Atlantic Treaty Organization, 04 Temmuz 2022, https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_197737.htm.

[7] NATO Allies sign Accession Protocols for Finland and Sweden, International Organization, North Atlantic Treaty Organization, 05 Temmuz 2022, https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_197763.htm.

[8] Teoman Ertuğrul Tulun, EU Strategic Compass For Security And Defence Shows The Wrong Course At The Worst Possible Time, Center For Eurasian Studies (AVİM) 2022, sy 6 (04 Nisan 2022): 9, https://doi.org/10.31219/osf.io/nzpw7, https://avim.org.tr/en/Analiz/EU-STRATEGIC-COMPASS-FOR-SECURITY-AND-DEFENCE-SHOWS-THE-WRONG-COURSE-AT-THE-WORST-POSSIBLE-TIME .

Yazar Hakkında :

Teoman Ertuğrul Tulun , Avrasya İncelemeleri Merkezi'nde (Ankara) analisttir. Dr. Teoman Ertuğrul Tulun, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi doktorasını Ankara İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi'nde tamamladı. Avrupa Birliği Çalışmaları, Küreselleşme, Yabancı Düşmanlığı, Nefret Söylemi Çalışmaları ve Uluslararası İlişkiler *alanlarında çalışmalar yapmaktadır.*

Atıfta bulunmak için: TULUN, Teoman Ertuğrul. 2026. "MACRON'UN AVRUPA SİYASİ TOPLULUĞU KURMA TEKLİFİ VE NATO'NUN KORUYUCU MELEK ROLÜ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2022 / 16. Ağustos 03. Erişim Kasım 08, 2026. https://www.avimbulten.org/tr/Analiz/MACRON-UN-AVRUPA-SIYASI-TOPLULUGU-KURMA-TEKLIFI-VE-NATO-NUN-KORUYUCU-MELEK-KANATLARI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr

https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır